

ninger, der er i brug, hvilket også omfatter bygninger, der blot midlertidigt er ude af brug, ligesom f.eks. huse på forladte bygder, der kun anvendes til sommerophold o.lign., ikke skal anses for at være ude af brug. Som eksempel på ældre anlæg, der ikke er i brug, kan nævnes tranbrænderier.

§ 2. Bestemmelsen svarer til naturfredningslovens § 53, idet den indfører et beskyttet område omkring fortidsminderne. Bestemmelsen vil ikke hindre, at marker kan dyrkes, man vil give kontrol med nybrydninger af sten ved ruiner og en sikkerhed for, at der ikke plantes og bygges for tæt på ruiner. Mens den danske lov værner et område inden for en afstand af 100 m fra fortidsmindet, ønsker man navnlig af hensyn til fåreholderne en mere smidig ordning i Grønland således, at det normale er et beskyttet område inden for en afstand af 20 m fra fortidsmindet. Efter § 5 kan rigsantikvaren dog give dispensation til udnyttelse nærmere end 20 m fra fortidsmindet. Genstande fundet inden for det beskyttede område skal afleveres efter rigsantikvarens bestemmelse, hvis de samles op.

§ 3, der svarer til naturfredningslovens § 49, omfatter fortidsminder, der ikke umiddelbart er synlige, og fastlægger, hvilken fremgangsmåde der skal følges, når man støder på et fortidsminde i forbindelse med et eller andet arbejde i jorden. Der fastlægges en anmeldelsespligt med hensyn til selve fundet, og for at lette dennes opfyldelse vil det være hensigtsmæssigt, at rigsantikvaren har lokale repræsentanter ved museet i Godthåb eller særligt kyndige andre steder, jfr. § 4, stk. 2. Aflevering af fundne genstande inden for fortidsmindet skal ske efter anmodning. Hvis et jordarbejde standses i kortere eller længere tid, kan der blive tale om erstatning for driftstab. Mens man i Danmark kun erstatter landbrugsdriftstab, begrundet forholdene i Grønland en regel af et lidt andet indhold. For det første har man ikke den samme lovgivningsmæssige baggrund med en ældre lovgivning, der fredelede ethvert jordfast fortidsminde uden erstatning. Det typiske tab i Danmark vil dernæst ikke være det typiske tab i Grønland, selv om det vil kunne forekomme i fåreholderdistrikterne. Det vil dreje sig om tab i anledning af, at et byggearbejde må ligge stille en tid eller eventuelt flyttes et stykke. Et fjernere mere indirekte tab som følge af, at en virksomhed kommer senere i gang, vil ikke være omfattet af bestemmelsen.

Den, der påstår at have lidt tab, kan nøjes med at fremsætte krav om erstatning over for rigsantikvaren, der bringer spørgsmålet videre.

Hvis en fredning ønskes gennemført efter reglerne i kap. II, rejses sag.

§ 4. Bestemmelsen svarer til de danske bestemmelser, hvorefter man kan kræve afleveret historisk og arkæologisk materiale af særlig betydning. Erfaringer fra Alaska og Canada viser, at eskimoiske oldsager kan blive yndede handelsobjekter, således at det er vigtigt at få bestemmelser, der kan modvirke en sådan udvikling. Der er ikke pligt til at opsamle genstande, som findes rundt omkring, og der kan tænkes at være visse typer af historisk materiale, der er så almindeligt forekommende, at der ikke er pligt til anmeldelse og aflevering. Det kan f.eks. tænkes at forekomme ved de mange forladte bosteder.

Det fastslås, at fund normalt bør forblive i Grønland, enten på landsmuseet i Godthåb eller på andre anerkendte lokalmuseer. Der kan imidlertid forekomme fund, der af videnskabelige grunde naturligere placeres uden for Grønland, men der må efter stk. 2 fremføres særlige omstændigheder, der kan begrunde fravigelse af hovedreglen. Bestemmelsen udelukker ikke en midlertidig udførelse fra Grønland med henblik på undersøgelse eller konservering eller som led i udstillinger.

§ 5. Efter bestemmelsen kan rigsantikvaren beslutte, at visse af de i § 1 omhandlede fortidsminder ikke skal være fredede. Han kan også tillade lempelser i fredningen og give dispensation fra sine egne forskrifter efter §§ 2-3. Han kan endvidere bestemme, at visse fund skal overføres til Danmark. Afgørelsen kan indbringes for ministeren for Grønland af enhver, hvis interesser direkte berøres af den, og af et af de i § 12 nævnte organer.

§§ 6 og 7 angår den umiddelbare fredning af subfossilt drivtømmer, subfossilt knoglemateriale og meteoritter. Det subfossile drivtømmer og det subfossile knoglemateriale er dannet under samme forhold som egentlige forsteneringer af plante- og dyremateriale, men er endnu ikke fuldt omdannet. Det har bevaret karakter af organisk materiale. Hvor det subfossile materiale er indlejret i jord eller is, er der en videnskabelig interesse i, at det lades urørt, således at fundet kan undersøges i sin sammenhæng med omgivelserne.

For de større meteoritters vedkommende er selve findestedet også af videnskabelig interesse, hvorfor de skal beskyttes mod fjernelse.

Det løstliggende materiale har man ingen pligt til at samle op eller anmelde, men hvis man samler det op, skal det efter § 6, stk. 2 anmeldes, hvis det fjernes fra findestedet. Det kan være vanskeligt for lægfolk at afgøre, om fundne knogler er subfossile, eller fundne sten er meteoritter, og hvis bestemmelsen skal have nogen praktisk betydning, må den ledsa-